

Ahol minden nő hercegnő és minden férfi oroszlán

India harmadik legjelentősebb vallása, a szikhizmus (3. befejező rész)

Az amitszári Aranytemplom

A beavatott és elkötelezett szikh hívők a khálszához (tiszták közössége) tartoznak. A szikh identitást jelképező amritszári Aranytemplom, a vallási életük spirituális központja, míg a mellette épült Akál Thakat (Időtlen Isten Trónusa) a szikh közösség legfőbb választott irányító testületének ad otthont. A szikh vallásban nagy szerepet kap a közösségi szolgálat (széva). Gyülekezőhelyük a dharmszála, ezekből alakultak ki templomaik, a gurdvárak (guruhoz vezető ajtó).

A már többször is említett Aranytemplomot a negyedik guru, Ram Das 1577-ben alapította. Ezt az épületet ugyan a mohamedánok 1762-ben lerombolták, de a szikhek még díszesebben építették fel újra. Az egyre nagyobbra növő város uralkodója, Randzsit Szingh maharadzsa 1802-ben aranyozott rézlapokkal vonatta be a templom tetejét és kupoláját (amihez több mint 400 kg színaranyat használtak fel), azóta szokás Aranytemplomnak nevezni. Az igazi szikhek azonban szívesebben használják a tiszteletteljes Darbár Szaháb vagy Harmandir kifejezést, ami magyarra fordítva Díszcsarnok Úrnak vagy Az Úr Gyülekezőhelyének felel meg leginkább.

Az Aranytemplom egy mesterségesen felduzzasztott négyzet alapú tó, a Nektártó (más szóval: Hallhatatlanság Tava) közepén áll, ahová egy arannyal fedett híd vezet. A tavat egy négyzet alakú körsétány veszi körbe, amit pradakhinának neveznek, ami annyit jelent a Menet Útja. A felduzzasztott tó (melyben hatalmas halak úszkálnak) maga is szent, miután Könyv Úr ereje ezt is áthatja. A tó keleti oldaláról lépcsők vezetnek a vízbe, amit hari-ki-pauri-nak hívnak, ami annyit jelent: Isten Lépcsője. A lépcsőn vízbe merülő ember maga is feltöltődik a szentséggel, s a szikhek szerint meggyógyul minden bajtól.

A magyarországi Tarr Dániel 1995-ös indiai utazása során készült útinaplójában található a következő élmény dús beszámoló az Aranytemplomról: „Hát ez egyszerűen hihetetlen! ... A templom belülről is színarany – körül a Tádzs Mahalhoz hasonló berakások vannak márványból. Csupa lepkét, madarat ábrázol – mint megtudtuk azért, mert a művészet is csak akkor élő, ha élőt ábrázol. Varázslatos az egész, mint egy mesekönyvben...

Mintha az ember beleszöppenne egy mese közepébe: tó közepén lebegő aranypalota, rengeteg barátságos ember – mind őszinte. Mind itt lakunk a templomban; velük élünk mi is. Este együtt imádkozunk, majd ezután mindenki becsődül egy hatalmas ebédlőbe, ahová kb.1000 ember fért be egyszerre (több turnus is van) és ezeknek az embereknek – velünk együtt – ingyen vacsorát adnak. Több ezer embernek naponta! Büszkék rá; örömmel tölti el őket és megtiszteltetésnek tartják, hogy mi nyugatiak is velük tartunk. Itt Indiában ilyen mentalitással egyedül csak a szikheknél találkoztam eddig, de ez az igazi és őszinte vendégszeretet tényleg minden elképzelést felülmúl...

A szikhek kultúrájának központja az amritszári Aranytemplom, amely hitük számára legalább olyan jelentőséggel bír, mint az iszlám vallás számára Mekka. Így az amúgy már megszokott indiai nagyvároshoz hűen (szemét, kosz, nyomor, millió ember és állat, zaj és lárma) átgázoltunk a térdig érő vízzel borított utcákon, hogy eljussunk a város közepén található kis békés szigethez: a Nektártóhoz tartozó templomkomplexumhoz, amely egy szent tér – csak fürdés után, mezítláb és fedett fővel látogatható –, s melynek közepén az Aranytemplom áll...

Az Aranytemplomban reggel 5-től este 11-ig folyik az imádat, amely a Szent Könyv felébresztésével kezdődik és rituális ágyba helyezésével végződik. Közben a könyvet folyamatosan, énekelve olvassák végig, amelyet ma már hangszórók szórnak szét a szent tó felett. Nap mint nap több ezer zárandok érkezik, hogy áldozatot mutasson be Nának guru emlékének (gyakorlatilag a könyvnek), és hogy este énekelve, örvendezve egy pár lépést vihesse a könyvet tartalmazó baldachinos trónust... Óriási az extázis és az ováció.

És ez minden nap így megy. Napközben a legendás tóban rituális fürdőt vesznek, tanításokat hallgatnak a mesterektől, megnézik a szikh történelemről szóló múzeumot, elzarándokolnak az angol vérengzés helyén felállított emlékműhöz, majd a tó közepén lévő Aranytemplomban révületbe éneklük magukat a többi kántálóval együtt.

Vallásuk előírja, hogy minden zárandoknak szállást és ételt biztosítsanak, így esténként egy külön erre fenntartott hatalmas csarnokban több ezer ember étkezik egyszerre a közös imádság után, amelyet egy mesebeli turbános, fehér szakállú öregember vezet, míg az önkéntesek széthordják a vödörből kínált ételt: lencsét, kenyeret, vizet... A közös étkezésen büszkén kínálják az étkeket, mutogatnak, magyarázzák hitüket, dicsérik hőseiket, templomukat. Lelkendezve mesélnek vallásukról; erre a célra még külön «iroda» is létezik, ahol különféle nyelvű ismertetőket adnak ingyen, és hosszú-hosszú órákon keresztül magyaráznak a szeretetről, barátságról, a hitről. A zárandokok nagy része persze vidéki – elzárt, időtlen tájokról érkezett hős «lovag»; csupasz lába között átvetett, fehér ruhája, tiszta turbánja, oldalán lógó kardja és kérges tenyerében szorongatott lándzsája messzi időket idéz. Az ő számukra a fehér ember jelenléte különös csoda. Alaposan végigmértek, minden mozdulatunkat árgus szemmel figyelték, tárgyainkat csodálták. Próbálták meglátni, hogy miben vagyunk mások... Számukra a nyugati ember nem más, csak idegen. Ugyanúgy él és hal, mozog vagy nyugalomban van, szeret vagy utál, harcol vagy békében él. Nem különbözik és nem más. Ugyanúgy gondolkodó, ugyanúgy érző ember. Számukra csak az egy és örök szentség létezik; az egyszerű, tiszta, erkölcsös élet, az időtlen, változatlan, örök imádat és a tóban visszatükröződő Aranytemplom esti fényben világító díszes kupolája..."

A szikhek öltözködésük, megjelenésük alapján már messziről felismerhetők

Rosta Erzsébet, aki a honlapja szerint négyszer is járt Indiában nagyon szemléletesen írja le a szikhek megjelenésének, öltözködésének egyedi vonásait: „A szikhek kinézetre erősen különböznek a hinduktól és ezt nemcsak a vallásuk által diktált uniformizált öltözködésük alapján ítélem meg. A szikhek bőre világosabb, arcvonásaik markánsabbak, ajkuk húsosabb, termetük daliásabb, testfelépítésük izmosabb a sötétebb bőrű, lágyabb vonalú, gracilis termetű hindukénál. Amíg a zömében törékeny, penge vékony testű hinduk látványa elindít bennem valamiféle furcsa gyámolító, együtt érzően anyáskodó érzéssorozatot, addig a jó megjelenésű, büszke tartású szikhek puszta lényükkel is tiszteletet ébresztenek bennem. (...)

A szikh férfiakat mindenkitől megkülönbözteti az önként vállalt «pancs kakkas»: a «kés» (a haj és szakáll levágásának tilalma), a «kangha» (a hajukba tűzött fésű), a «kara» (a jobb csuklójukon látható acél karperec), a «kirpan» (a tör, vagy rövid kard, amelyet mindenüvé magukkal visznek), valamint a «káccsa» (a ruha, vagyis a lebernyeg alatt viselt rövidnadrág). A borotvátlan szakállra valamikor feltehetően azért volt szükség, nehogy összetévezzék őket a borotvált képű hindukkal vagy muszlimokkal. A kontyba kötött, hosszú haj pedig eredetileg praktikus védelmet nyújtott a fejre mért kardcsapások ellen. A fésű hajuk rendben tartására szolgált. A karperec a khálszához tartozás, az odaadás, a szolgálat jelképe. A kard vagy tor a hadakozáshoz szükséges, a rövidnadrág pedig harc közben, lovaglásnál megfelelőbb öltözet, mint a hinduk hagyományos viselete, a lenge dhoti.

Mindezekon túl egy vallásos szikh sohasem dohányzik, nem koldul, nem iszik bort, nem hisz a csillagjósolásban és tartózkodik a muszlimok asszonyaitól. A hindukkal ellentétben viszont engedmény számukra az, hogy haláluk után hamvaikat nem kell a szent folyókban szétszórni, a tehén kivételével húst is fogyaszthatnak – amennyiben az állatot nem az iszlám előírásai szerint ölték le –, valamint sikertelen házasság esetén a válás is megengedett. A szikhiek az aszkétizmust és a cölibátus eszméjét egyaránt elvetik, ehelyett a családra összpontosul a figyelmük.

Tipikus fejfedőik használata nem kötődik semmiféle vallási előíráshoz, ugyanúgy turbánt hordanak mind a hinduk, vagy a muszlimok, azonban a szikh turbánok színre, formára, csavarásra egyaránt elütnek a többiekétől. A három-hat méter hosszúságú széles anyagot minden áldott reggel nagy gonddal tekerik hajkoronájukra. Asszonyaik öltözködésében a muszlim jelleg dominál, nem viselnek szárit, jellegzetes ruházatuk, a kényelmes, könnyű viseletű pandzsábi, egy kétoldalt felhasított tunikából, a kamizból, a salvárnak nevezett buggyos, pizsamyszerű bugyogóból, valamint a vállukon oly csábosan átvetett hosszú sálból, a dupattából áll. Öltözköket díszes saru vagy felkunkorodó orrú cipő, a njagra teszi teljessé.”

Születési és beavatási szokások

Születés után néhány nappal a szikh csecsemőt elviszik a gurdvárába a névadási (nám karan) szertartásra. Ott felütik valahol a Granth Száhib gurut (Könyv Urat), és a gyermek olyan nevet kap, amelynek kezdőbetűje megegyezik a bal oldal első szavának kezdőbetűjével.

A betűt vagy a nevet kihirdetik az egybegyűltek előtt, és a gyermek ajkára cukros vizet csepegtetnek. Imádkoznak és himnuszokat énekelnek. Ilyenkor a szertartást követő lakoma hozzávalóit a szülők biztosítják.

A 14. évet betöltött szikhiek beléphetnek a khálszába. Ha emellett döntenek, a Szeretett Öt eredeti beavatásán alapuló szertartáson, az amriton vesznek részt. Ezt a közösség öt kimagasló személyisége végzi, az egykori Szeretett Öt képviselőiben, akiket a khálszát megalapító tizedik guru, Gobind Szingh választott ki az új közösség első öt tagjává.

Amikor a szikhiek belépnek a khálszába, eddigi nevük mellé a Szingh (oroszlán) illetve Kaur (hercegnő) nevet is felveszik.

Halotti rítusok

A halált a szikhek a különböző életesemények körforgásán belüli természetes folyamatnak tekintik. Szerintük a lélek vagy visszajön a Földre, vagy ha valaki méltó életet élt, lelke Istennek egyesül. Ezért a szikhek úgy gondolják, hogy a halál után nincs szükség a testre, így általában elhamvasztják, ami gyakran fahasábokból emelt szabadtéri halottégető máglyán történik, Nyugaton inkább krematóriumban.

A hamvakat általában a legközelebbi folyóba szórják. A szikhek ellenzik a sírhelyek megjelölését például sírkövel, mivel szerintük ez a holttest kultikus tiszteletére ösztönözhetné az embereket. A temetési szertartás során nem helyeslik a siratást és a fájdalom más nyilvános kimutatását sem, mivel kultúrájuk szerint csak a test halt meg, a lélek nem.

A temetést követő tíz napon és éjszakán át, a felnőttek felolvassák a teljes Granth Száhibot. Amikor az utolsó fejezetet is elolvasták, vége a gyász időszakának, és a család együtt elfogyasztja a karáh-parsádot, amely – mint már előző számunkban is említettük – egy lisztből, vajból és cukorból készült édesség, amit egy rövid karddal (!) kevergetnek.

01 – A Granth Száhibot szállító díszes baldachinos trónus

02 – Felolvasás a szent könyvből

03, 03a – *Aranytemplom a Nektártavon*

04 – *Naponta több ezer hívő zarándokol el a szikh vallás központjához, az Aranytemplomhoz*

05, 05a, 05b – Az amritszári Aranytemplom éjjeli látképe

06, 06a, 06b – A khálsza tagjainak szigorú öltözködési előírásoknak kell megfelelni

07 – Többek között II. Erzsébet brit királynő is felkereste az Aranytemplomot

08, 08a – Közös étkezés az Aranytemplomhoz tartozó ebédlőben

09, 09a – Óriási üstökben fő az étel az Aranytemplom konyháján a közös étkezéshez